

Извештај о реализацији Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2022. годину

1. УВОД

У складу са чланом 54 Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 – испр. и 14/2016 и 95/2018 – др. Закон и 71/2021) и чланом 13 Одлуке о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13–исправка и 37/17), управљач заштићеног подручја извештава о реализацији Годишњег програма управљања Парком природе „Палић“ за 2022. годину (број уговора: П–401–321/2022 од 15.03.2022.); надлежну локалну самоуправу – Град Суботицу – која је и донела акт о заштити подручја.

Основ за израду овог Извештаја је Одлука проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13–исправка и 37/17), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и Планом управљања заштићеним подручјем Парко природе „Палић“ 2014–2023 (сагласност Скупштине града Суботице бр. I–00–023–24/2014).

2. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци одређени су Планом управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ и према до сада реализованим активностима представљеним у Извештају о остварењу програма управљања овим заштићеним подручјем претходне године:

- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања и реализације пројеката активне заштите природе и очувања заштићеног подручја, уз континуално развијање ГИС;
- Развијање и унапређивање рада чуварске службе;
- Спровођење мера активне заштите природе (станишта са строго заштићеним и заштићеним врстама, сузбијање инвазивних и садња аутохтоних врста, коришћење тршћака и управљање тршћацима);
- Смањивање антропогеног притиска (контрола активности и кретања у заштићеном подручју) – спровођење мера из Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби за Парк природе „Палић“;
- Унапређења природних и створених вредности (редовне мере неге и одржавања);
- Праћења стања природних и створених вредности;
- Развијање различитих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко – и етно туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе;
- Рад на едукацији локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности и увођењу одрживих видова коришћења заштићеног подручја у пољопривреди, риболову, туризму и другим областима привреде;
- Уклапање у мрежу еколошких коридора и „Натура 2000“;
- Активности на реализацији Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине, кроз пројекат „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и Лудаš“ “ – (KfW Biodiversity Protection Project Palić/ Ludaš) у складу са уговором између немачке „KfW“ банке, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије, Града Суботице, Јавног предузећа „Палић – Лудаš“ и ЈКП „Водовод и канализација“, Суботица;
- Учесће у припреми документације (биотички, картографски подаци, обиласци терена) и достава података Покрајинском заводу за заштиту природе у вези са ревизијом граница овог заштићеног подручја

3. ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

А. ЧУВАЊЕ, ОДРЖАВАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

А.1. Чување заштићеног подручја – Чуварска служба

Чување и надзор у Парку природе „Палић“ је континуирани задатак у циљу превентивне заштите природних вредности, а у складу са чланом 109. и 110. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 – испр. и 14/2016 и 95/2018 – др. Закон и 71/2021). Чување је обављала чуварска служба управљача и рибочувари.

Чуварска служба је током године у континуитету надгледала спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора, као и посетилаца кроз редован обилазак и осматрање подручја. Чуварска служба је континуирано извештавала стручну службу кроз теренски дневник, а стручна служба је пратила стање и координисала наставак активности, тачније, даље поступке управљача.

Чување заштићеног подручја Парк природе „Палић“ обављају два чувара и један помоћник чувара, који су са осталим чуварима организована у чуварску службу. Чуvari поседују потврду о положеном стручном испиту за чуваре према важећем Правилнику о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014).

Током године је поднета једна пријава надлежној инспекцији против НН лица – Секретаријату за инспекцијско–надзорне послове Служба за инспекцијско – надзорне послове у вези са недозвољеном радњом – одлагање отпада у заштићеном подручју.

А.2. Одржавање заштићеног подручја

A.2.1. Рад стручних служби на изради и спровођењу управљачких докумената

Стручна служба је током године у континуитету радила на изради и спровођењу управљачких докумената. Израђена је следећа планска документација:

- Програм управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2023. годину.
- Извештај о остваривању Програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2022. годину;
- Управљач је спроводио и активности на изради пројектне документације у вези са реализацијом Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине, кроз пројекат „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и Лудаш“ – (KfW Biodiversity Protection Project Palić/ Ludaš) у складу са наведеним уговором. Припремани су предвиђени извештаји, као и документација у вези са набавком добара и услуга. Одржано је више састанака и консултација са представницима пројектног тима. Састанци су се, махом, одвијали путем интернета (преко неких од платформи за комуникацију), због спречавања ширења заразног обољења COVID19. Управљач је доставио потраживане податке у вези са предвиђеним инфраструктурним компонентама на предвиђеној патролној и посетилачкој (бициклистичкој) стази. Махом су то биле корекције/адаптације/допуне већ припремљеног материјала.
- Управљач је учествовао у изради пројеката уређења који се односе на површине у оквиру Великог парка на Палићу
- Припремљен је и Програм коришћења тршћака на површинама у Парку природе „Палић“ – динамика употребе вишенаменог радног пловила – амфибије
- У другој половини године, управљач је интензивно радио на обиласку терена, праћењу стања и уносу података (евидентирању нових налаза строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива) и припреми података, коју је достављао Покрајинском заводу за заштиту природе и Градској управи Града Суботице, а у вези са ревизијом заштите овог заштићеног подручја, тачније – изменом постојећих граница и формирањем функционалнијих целина. Одржано је више састанака са представницима корисника простора, градском управом и Покрајинским заводом за заштиту природе.

A.2.2. Активности и радови на обележавању

Током године се радило на одржавању већ постављених табли заштићеног подручја и рибарског подручја „Палић“ у оквиру Парка природе „Палић“ (допуна, поправка). На више локација је рађена комплетна обнова разних информативних и табли забране приступа. Реализована је и обнова граница заштићеног подручја, као и дела разграничења режима II и III степена заштите, будући да су граничне ознаке – багремови стубови, готово свакодневно уклањају и уништавају. У приобалном делу, који се граничи са пољопривредним земљиштем, пољопривредници намерно уклањају границе, како не би случајним налетањем на стубове, оштетили радне машине, током радова у пољу.

A.2.3. Управљање отпадом и одржавање мобилијара

Одржавање јавне зелене површине, коју чине катастарске парцеле у заштићеном подручју, одвијало се и 2022. године по *Годишњем Програму одржавања чистоће на површинама јавне намене на заштићеном подручју и Годишњем Програму одржавања јавних зелених површина на површинама јавне намене на заштићеном подручју у складу са Одлуком о одржавању чистоће на површинама јавне намене („Службени лист Града Суботице“ бр. 5/2018) и Одлуком о одржавању јавних зелених површина („Сл. лист града Суботице“, бр. 45/2014 и 53/2016)).* Поред редовних послова у Великом парку обухваћених горе поменутих програмима, који су финансирани независно од овог програма, као и кроз овај програм, реализоване су и следеће активности, у складу са Решењем о условима заштите природе број: 03-1382/2 од 04.09.2013.

године, према годишњем програму управљања заштићеним подручјем за 2022. годину (број уговора: II-401-321/2022 од 15.03.2022.); у складу са решењем о условима заштите природе за употреба регистрованих хемијских средстава за потребе уклањања инвазивних врста на подручју Парка природе „Палић“ (решење број: 03-623/2 од 13.04.2018. године) и решењем о условима заштите природе за механичко кошење и уклањање трске број: 03 – 93/3 од 06.03.2015. и 03 – 93/4 од 10.03.2015. године:

- механичко крчење шибља, грања и појединачних стабала, или група стабала свих пречника
- хемијско сузбијање алохтоних и инвазивних врста у вегетационом периоду
- механичко кошење трске и уклањање
- кошење травних површина

Реализовале су се и активности на одржавању локалитета:

- Приобаље, влажне и слатинске ливаде око Крвавог језера (крчење изданака растиња у приобаљу, кошење),
- Одржавање постојеће стазе око језера и приобални појас језера Палић,
- Кошење ливадских површина у заштићеном подручју и у заштитној зони Парка природе „Палић“.

Наведене активности су финансиране средствима Града Суботица, према Уговору о суфинансирању изнајмљивања наменског возила – амфибије за одржавања мултифункционалних заштитних појасева око Палићког, Крвавог и Лудашког језера (Уговор број: II-401-575/2022 од 12.05.2022. године) и према Програму одржавања зеленила на површинама јавне намене које се налазе на заштићеном подручју, као и јавних зелених површина дуж обала Палићког, Крвавог и Лудашког језера у 2022. години.

Током 2022. године је у континуитету одржаван мобилијар. Поправљени су и замењени демолирани елементи мобилијара који су саставни део едукативне стазе уз заштитни појас.

А.3. Презентација заштићеног подручја

А.3.1. Штампање промотивног материјала, израда едукативних табли и медијско представљање

Током 2022. године је реализована штампа промотивног материјала за посетиоце, у виду лифлета и кратког текста о свим заштићеним подручјима о којима се Управљач стара. Реализована је набавка мајица кратких рукава и штампе на мајицама, које су дељене учесницима еко – кампова током 2022. године.

Наставила се сарадња са локалним и регионалним гласилима Уи еко ТВ, Pannon RTV, ТВ Војводина, www.subotica.info, www.subotica.com, „Magyar Szó” и свим заинтересованим гласилима. Израда видео и аудио материјала није било. Активности су реализоване из сопствених ресурса.

А.3.2. Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Настављено је са уносом података у базу и унапређивања базе која се односи на спровођење режима и мера заштите. У циљу ефикаснијег праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставила је са радом и база података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић–Лудаш” у виду чувања и обраде свих релевантних података (база локација, база фотографија).

База је и ове године допуњена великим бројем фотографија заштићеног подручја, строго заштићених и заштићених врста. Поднета је једна пријава надлежној инспекцији – против НН лица – нарушавање режима заштите заштићеног подручја (одлагање отпада). ГПС – опрема,

којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне географске координате места на коме се налази популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред. Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност, у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је, свакако, недовољан број способних кадрова одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног и заинтересованог људства за обраду ових података и недовољна фреквенција излазака на терен у функцији мониторинга (због других обавеза).

База се показала као врло корисна, с обзиром да су сви елементи који су нам неопходни за припрему реализације одлуке о накнадама, унети. Конкретно – сви релевантни подаци који су потребни за наплату код различитих субјеката су квантификовани (електроводови, телефонска инфраструктура, водопривредни објекти, гасовод). И током 2022. године, управљач је наставио да користи „NaturaList“ базу, бесплатну апликацију. Сви подаци се, након уноса, преузимају у форми табеле. Управљач је картирао Парк природе „Палић“ у смислу покривности инвазивним врстама биљака.

Настављени су информатички радови у оквиру Географско – Информационог Система (ГИС). Настављено је са прикупљањем и усклађивањем потребних елемената система (рачунари, картографија, катастарски подаци и пратеће информације). Кроз сарадњу са Националним парком „Кишкуншаг“ чуварска и стручна служба је добила велику подршку (у смислу активности на терену и обуке у раду са одређеним програмима). Активности су се реализовале из сопствених средстава. Наши запослени имали су и обуку у оквиру овог програма како би били у корак са временом, а уједно и како би унапредили своје пословање.

Добро развијен сегмент управљача је искориштен и за потребе допуне базе података Покрајинског завода за заштиту природе – приликом уноса података за ревизију граница овог заштићеног подручја (наведено горе у тексту).

А.3.3. Развој научних, образовних и културних функција заштићеног подручја

Током лета 2022. године су реализоване Едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности кроз активности Еко – кампа „Лудаш 2022“. Све је благовремено испланирано и припремљено, исходована су решења о условима заштите природе за реализацију кампа и рађен је мониторинг и праћење стања птица на источном миграторном путу.

Ове године су организоване активности на вођењу посетилаца дуж едукативних стаза, као и волонтерски радни кампови. Маркирање птица вештачким прстеновима, радионице, семинари, и све остале активности које се традиционално одржавају на овом и другим заштићеним подручјима сваке године, су реализоване.

Такође, већина активности која се односи на едукацију школске и предшколске популације, организовано окупљање, едукативне активности у ширем смислу – кампови са природњачким темама, вођење група и пријем посетилаца – је организовано.

И ове године је обезбеђена подршка за неколико истраживача који су обављали истраживања на подручју Парка природе „Палић“.

Природњачки музеј Београд је доставио податке у вези са маркирањем птица вештачким прстеновима током 2022. године. На подручју Парка природе „Палић“ је током 2022. године реализован мониторинг орнитофауне, више пута током године.

Табела 1. Птице прстеноване у Парку природе „Палић“

Врста	Pullus	Укупно
<i>Coracias garrulus</i>	4	4
Укупно	4	4

Б. УПРАВЉАЊЕ ПОСЕТИОЦИМА

Б.1. Изградња улазних станица

У Парку природе „Палић“ током 2022. године нису планиране активности на изградњи улазних станица, од стране управљача овог заштићеног подручја, па тако – активности нису ни реализоване.

Б.2. Центри за посетиоце

Визиторски центар „Лудаш“, смештен у Специјалном резервату природе „Лудашко језеро“ је у вишенаменској функцији. Поред функције радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици, има и функцију пријема посетилаца.

Током 2022. у Центру су се одвијали програми за различите циљне групе – едукација о свим заштићеним подручјима којима управља Јавно предузеће „Палић – Лудаш“.

Активности на опремању Визиторског центра „Лудаш“ у Хајдукову, који је поред пријема посетилаца и едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици (током летњих месеци), одвијају се у континуитету.

Ц. ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ СТАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Ц.1. Мониторинг

Настављен је мониторинг станишта строго заштићених врста. Праћење стања обављао је чувар подручја приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Поједине групе података о мониторингу су прикупљане и од истраживача који раде на терену. Подаци су се уносили у базу података.

Током године су настављене активности са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске кроз униформни систем мониторинга, у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи *Natura 2000* врста. Утврђене су значајне врсте које се налазе са обе стране границе и направљен је план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Натура 2000 врста – тек од 2020. године су започета обимнија истраживања и праћења стања од стране истраживачких организација (невладиних и државних), установа и појединаца. Ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. У случају да, ипак, неке врсте не уђу – свакако ћемо имати податке о врстама које се налазе на листи заштићених и строго заштићених врста – Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник Републике Србије“ бр. 5/2010 и 47/2011).

У мају 2022. године су чувари заштићеног подручја, заједно са представницима Удружења љубитеља природе „Рипагиа“ обавили мониторинг гнезда и јединки црноглавог галеба

(*Ichthyaeetus melanocephalus*) и обичног галеба/речног галеба (*Chroicocephalus ridibundus*) на локалитету „Pa02“ – острво у другом сектору језера Палић. Евидентирали су, између осталог, 550 гнезда црноглавог галеба (*Larus melanocephalus*) и преко 2200 гнезда обичних галебова (*Chroicocephalus ridibundus*). На самој обали је евидентирано преко 20 гнезда црновратог гњульца (*Podiceps nigricollis*) и утврђено је присуство 30 парова.

И током јуна месеца је настављено са мониторингом гнезда и јединки црноглавог и обичног галеба, као и свих других врста птица на острвима у другом сектору језера Палић. Управљач је о свему наведеном извештавао кроз месечне извештаје – између осталог, навођени су значајни и ретки налази птица, као и сви евидентирани колор маркери (птице са колор маркерима), о чему је обавештаван и Природњачки музеј у Београду.

Целе године је рађен континуирани мониторинг птица на свим секторима језера Палић. Рађено је и праћење стања гнездарица на површини где подолска говеда одржавају терен испашом. Забележено је више значајних налаза, о чему је управљач извештавао градску управу кроз месечне извештаје о реализацији Годишњег програма управљања Парком природе „Палић“.

У оквиру Међународног зимског пописа птица водених станишта (IWC) рађена је евиденција птица на секторима језера Палић током јануара 2022. године. Активност се реализовала кроз сарадњу са Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије. У наставку текста је листа:

Рбр.	Научни назив	Број јединки
1.	<i>Anas clypeata</i>	3
2.	<i>Anas crecca</i>	1
3.	<i>Anas penelope</i>	2
4.	<i>Anas platyrhynchos</i>	17
5.	<i>Anser albifrons</i>	1
6.	<i>Anser anser</i>	2
7.	<i>Ardea cinerea</i>	6
8.	<i>Aythya ferina</i>	5
9.	<i>Aythya fuligula</i>	5
10.	<i>Aythya marila</i>	1

11.	<i>Aythya nyroca</i>	2
12.	<i>Bucephala clangula</i>	7
13.	<i>Casmerodius albus</i>	2
14.	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	4
15.	<i>Circus aeruginosus</i>	3
16.	<i>Cygnus olor</i>	2
17.	<i>Fulica atra</i>	9
18.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	1
19.	<i>Larus cachinnans</i>	6
20.	<i>Larus canus</i>	4
21.	<i>Mergellus albellus</i>	1
22.	<i>Phalacrocorax carbo</i>	5
23.	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	7
24.	<i>Podiceps cristatus</i>	2
25.	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	7

Занимљив налаз је евидентирање орла белорепана (*Haliaeetus albicilla*) на локалитетима Па02 – Сектор II и Па10 – Острва у ПП „Палић“. Налаз је фотодокументован, као и више врста водених птица које су праћене.

Рађен је мониторинг заштићених и строго заштићених врста биљака, животиња и гљива, који је достављен Покрајинском заводу за заштиту природе – за потребе израде и допуне студије о ревизији граница овог заштићеног подручја.

Чуварска и стручна служба је у континуитету обилазила заштитни појас око језера Палић, који је успостављен кроз активности на KfW пројекту. Евидентирани су саднице које се нису примиле, као и намерно уништаване, ломљене и вађене саднице од стране вандала. Такође, чуварска служба је евидентирала обраду земље на заштитном појасу, тачније, у деловима који више нису у приватном власништву, него су експроприсани. О свему је обавештавана и пољоочуварска служба.

Током августа месеца је у континуитету рађена евиденција абиотичких параметара језерске воде. У почетку су параметри мерени на местима на којима су постављане вршке током селективног излова сребрног караса, а накнадно су мерени на месу излива Ра04 – „Сектор IV“ у Ра05 – „Крваво језеро“.

Ц.2. Ревитализација

Током 2022. године је настављена ревитализација испашом код локалитета „Мало појило“ – већим делом у II, а мањим у III степену заштите у оквиру Парка природе „Палић“ – у питању је влажна (мочварна) ливада на коју се надовезује слатинска ливада, а на вишим теренима се наставља степа). Од 2015. године локалитет је ограђен, испред оgrade је постављен електрични пастир и конструисана је једна надстрешница (монтажна – преносива), где се стока склања од неповољних метеоролошких услова. Крајем 2015. пуштена је пет јединки сивих говеда (мађарско сиво говече – *Bos primigenius taurus hungaricus*). Испаша се реализовала током целе 2022. године и показало се као веома ефикасан начин одржавања станишта. Управљач у континуитету прати стање на терену и промену биоценолошког састава. Уочене су значајне разлике у односу на претходни изглед терена – поред потпуне елиминације трске, уочене су јединке строго заштићених врста биљака и животиња, које овде претходно нису забележене. На испашама је тренутно 8 јединки подолских говеда, од којих је 4 младих јединки. Локалитет је у потпуности ревитализован у циљу смањења притиска на предметни локалитет, неопходно је да се у наредном периоду размотре нове локације на којима је предвиђена ревитализација – проширење испаше.

Уз исходоване услове, отпочела је и припрема терена за планирано проширење испаше и формирање новог монтажно-демонтажног објекта за аутохтону расу подолских говеда (*Bos primigenius taurus hungaricus*) на подручју IV сектора језера Палић на локалитету „Стари расадник“ – у оквиру Парка природе „Палић“. Планирано је да се на предметном локалитету ограда део (предлог оgrade учртан на карти у прилогу), испред оgrade да се постави електрични пастир и да се постави монтажно-демонтажни објекат – штала, без израде посебног темеља, где би се стока склањала од неповољних метеоролошких услова. На поменути локалитет је предвиђено премештање 4 јединке из већ постојећих стада на СРП „Лудашком језеру“ и ПП „Палић“. Бик је премештен привремено у ЗОО „Палић“, како би се спречио инбридинг.

Настављен је мониторинг станишта на ком су 2020. године представници Покрајинског завода за заштиту природе и управљача евидентирали јединке строго заштићених и заштићених врста биљака, а у циљу прикупљања података и припреме ревизије Одлуке о заштити овог заштићеног подручја.

Конкретно, праћено је стање локалитета „Мало појило“ – „Па13“ и станиште строго заштићене врсте *Carex secalina* – ражена оштрица – која је изузетно ретка и налази се само на три локације у Србији. Претпоставка представника завода је да је до појаве наведеног таксона дошло, услед побољшања услова станишта, који су настали испашом подолским говедима на наведеном локалитету. Праћено је и стање станишта орхидеје – каћунак велики – *Anacamptis laxiflora*. И даље је присутан тренд повећања бројности јединки наведене врсте орхидеја – значајно повећање бројности сваке године од успостављања испаше, као и тренд ширења површина под цомбастим шашевима, такође, због испаше.

Чуварска служба је и 2022. године уочила јединке чапље говедарке (*Bubulcus ibis*) на локалитету „Мало појило“ – Палићког језера. Птица је све време боравила око стада подолских говеда у потрази за храном. Ово је четврта година појаве јединке ове врсте на овом заштићеном подручју. Претпоставка је да је присуство говеда разлог за појаву и боравак ове врсте. Доказ да је дошло до побољшања услова станишта је и то да се и ове године на локалитету поново почела гнездити и врста црвеноноги спрудник (*Tringa totanus*). Евидентирано је и гнежђење и излегли младунци вивка – *Vanellus vanellus*.

Све активности су усклађене са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1584/2 од 05.10.2015. године; Одлуком о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице” бр. 15/13 и 17/13-исправка и 37/17), Планом за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године), Планом детаљне регулације за североисточну обалу Палићког језера (Одлука о доношењу Плана под бројем I-00-350-7/2015 од 02.03.2015.).

Настављене су вишегодишње активности на ревитализацији значајних станишта (кошење, чишћење подраста, сузбијање инвазивних врста), нарочито:

- на степском остатку код јужног краја насипа II и III сектора;
- на деградираној степи северозападно од насипа III и IV сектора;
- код Великог појила – на површини напуштеног расадника;
- на слатини уз западну обалу IV сектора;

Управљач заштићених подручја Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ реализује Програм коришћења тршћака, који је усклађен са Одлуком о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“, бр. 15/13 и 17/13 – исправка и 17/37), Одлуком о одржавању јавних зелених површина („Службени лист Града Суботице“, бр. 3/2012, 52/2012, 2/2013 и 7/13 – исправка), Законом о заштити природе („Службени гласник“ Републике Србије, бр. 36/2009 и 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016 и 95/2018 - др. закон)) и Решењима о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03 – 93/3 од 06.03.2015. и 03 – 93/4 од 10.03.2015. године.

Током сезоне 2021/2022. године су реализоване активности на управљању природним ресурсима и одржавању природних вредности и то воденим комбајном (вишенаменским радним пловилом – амфибијом) TRUXOR DM 5045 са специјалном приколицом.

Активности су реализоване према претходно предвиђеној динамици (динамика је достављена Градској управи, као и полугодишњи извештај), са утврђеним бројем дана, уз флукуације због еколошких фактора и фенофаза. Поред активности кошења и уклањања трске на отвореним површинама језера, наменско пловило је одржавало и заштитне појасеве језера – уклањање младица инвазивног растиња, кошење трске, такође и приликом уклањања смећа и кабастог отпада из воде. Возило је коришћено и приликом уклањања нелегално постављених чамаца у води.

Значајно је поменути да је активност ревитализације влажних ливада (спречавање сукцесије тршћака) неопходно да се реализује континуирано у периоду од више година.

За 2022. годину и активност вишенаменског радног пловила, битно је поменути да се велики број пањева у Великом парку уклањао, баш за помоћ овог возила. Такође, острва у II сектору језера Палић су у фебруару месецу кошењем амфибијом припремана за успостављање услова за гнежђење црноглавог и обичног галеба.

У односу на План за унапређења еколошког стања Палићког језера и околине наставиле су се активности у складу са акционим планом на реализацији радова на формирању мултифункционалног заштитног појаса (кошење, крчење инвазивних врста, садња). Тачније, кроз пројекат „Заштита биодиверзитета и вода језера Палић и Лудаш” – Ecolacus – реализоване су све пројектом предвиђене активности. (<https://www.zastitapalicludas.rs/o-projektu/>)

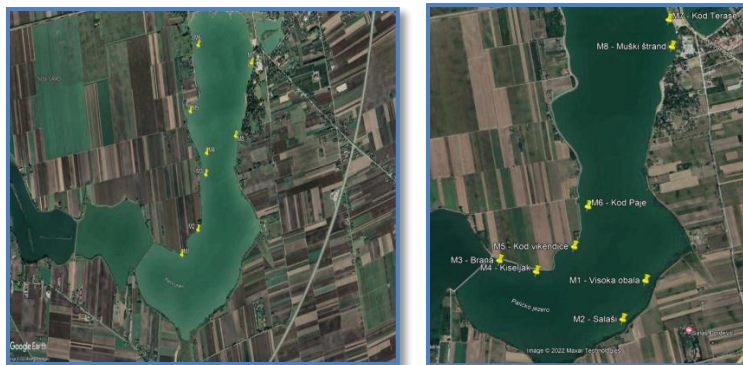
2022. године је реализован селективни излов на језеру Палић у оквиру заштићеног подручја Парк природе „Палић“. Активности су се реализовале кроз пројекат Немачке развојне банке – KfW – „Заштита биодиверзитета и вода језера Палић и Лудаш“. Селективни излов је реализован у две етапе од 07.02 до 01.03. и 06.09. до 14.10.2022. године. Селективни риболов ради спречавања развоја алохтоних врста риба (сребрни караш, сунчаница, амурски чебачок и др.) на подручју језера Палић (4. сектор) у оквиру рибарског подручја „Палић“ се обављало на основу услова заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број 03-019-3893/2 (од 11.01.2022.) и дозволе Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине број 140-501-188/2022-04 (од 24.01.2022.), а у складу са чланом 31. става 3. и 6. Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр. 128/2014 и 95/2018 – др. закон). Селективни излов је финансирао корисник рибарског подручја „Палић“, ЈП „Палић-Лудаш“.

Током селективног излова су коришћене специјалне велике вршке тзв. „трапуле“ (8 комада) које се постављају правоугаоно у односу на обалу и затежу помоћу пет сидара. Вршке имају усмеравачка крила дужине које су као и крило за прихват дужине 50 м и улаз у вршу високи два метра. Тако трапуле сежу до површине воде. Помоћу усмеравачких крила рибе које се крећу дуж обале се усмеравају у велику вршку. Када рибе прођу кроз прихватно крило, косину у уско грло вршке, нађу се у задњој „кући“, одакле могу да се изваде помоћу задњег дела за испуст. Трапуле у односу на стајачице имају предност у томе што рибе при улову остају неповређене, те аутохтоне врсте као што су смуђ или греч, нетакнуте могу да се врате у воду. За транспорт и излов коришћено је специјални алуминијумски чамац (6 м) са приколицом и ванбродским мотором. Додатна опрема: буре са мрежама, чуварке.

Вршке су се празиле дневном динамиком. Након што се из језера извукла вршка са рибама, вршила се селекција и евидентирање рибе, аутохтоне (тзв. „домаће“) врсте попут смуђа и шарана се враћале у воду, док се инвазивне врсте, као што су сребрни карас, сунчаница, кинеска разбора, амерички патуљаста сомић, вадиле и остављали у такозваним „чуваркама“, које остају у води. После пражњења свих вршки, изловљена риба је одстрањена. На овакав начин дневно се вадиле просечно око тона и по рибе.

У првој етапи се осам трапула у води налазило непрекидно 22 дана. Притом је излов вршен на 11 различитих места у IV сектору језера Палић. Доке је у другој осам трапула било у води непрекидно 38 дана. Притом је излов вршен на 13 различитих места у IV сектору језера Палић.

У првој етапи селективног излова Помоћу специјалних вршки (трапула) изловљено је укупно **35.845 кг** сребрног караса, поред тога још **34** јединка америчког патуљастог сомића и **11** јединка сунчанице. У другој је изловљено је укупно **13.560 кг** сребрног караса, поред тога још **3.468** јединка америчког патуљастог сомића и **78** јединка сунчанице.

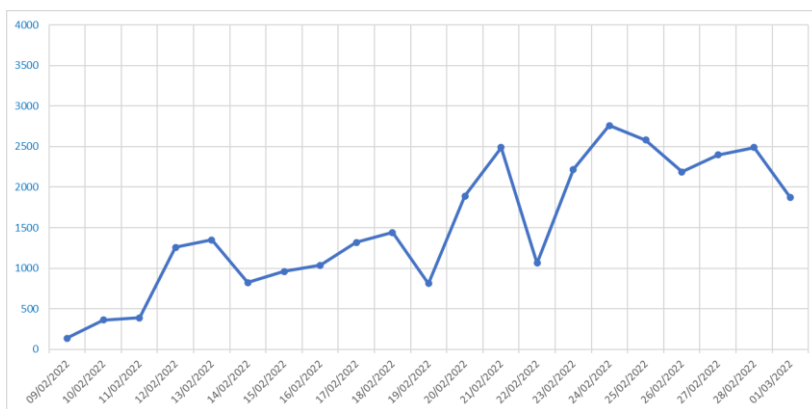

График 1. Прва етапа дневне количине излова сребрног караса у кг-а

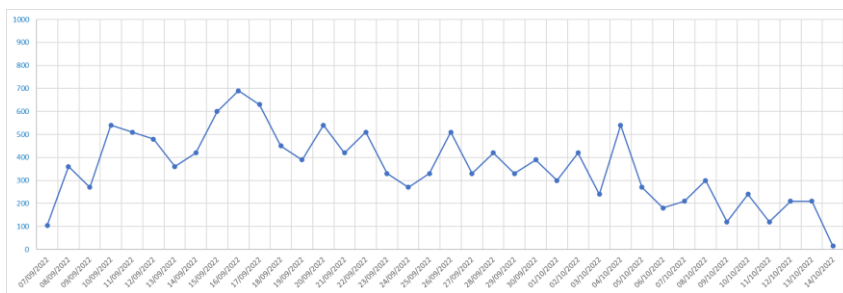

График 2. Друга етапа дневне количине излова сребрног караса у кг-а

Изловљена риба се слала зоолошким вртovima, где се користи као храна за животиње, а анализе Ветеринарског Специјалистичког Института „Суботица“ су показале да су оне погодне и за људску употребу.

Селективни излов се реализовао у складу са дозволом Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине и решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе и уз инспекцијски надзор. Током 2022. године изловљавано је на дневном нивоу преко 100 тона рибе. Како би се постигли што бољи резултати, планирано је да се излов обавља сваке наредне године у неколико наврата, као и да се реализује порибљавање.

Ц.3. Мере активне заштите природе

Спровођење мера активне заштите природе које се односи на заштиту станишта/врста, као и сузбијање инвазивних врста у програмском периоду, управљач је реализовао кроз активности:

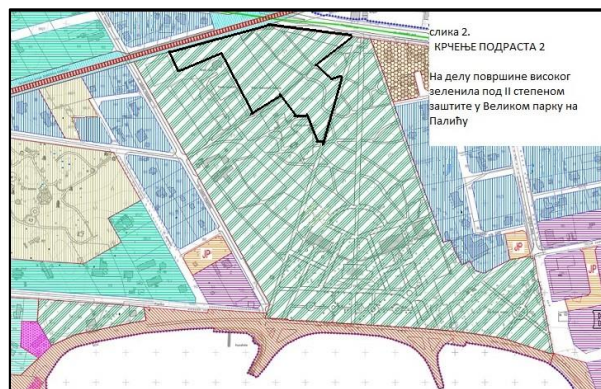
- кошење влажне ливаде код канала Тапша у циљу очувања станишта влажне ливаде,
- праћење стања на стаништима у II степену заштите и припрема картирања, мониторинга и других активности (кошење, чишћење подраста, мере одржавања), текуће одржавање локалитета са слатинским стаништима (кошење, испаша).
- реализација активности на мултифункционалном појасу око језера Палић:

И за 2022. годину су припремљене карте са тачно учртаним површинама активности. Планом је обухваћено приобаље II сектора језера Палић, три локалитета (појаса) III сектора језера Палић и Мало појило, локалитет на IV сектору језера. За сваки појединачни локалитет дефинисана је динамика, просторни обухват, број неопходних радника, машина и других средстава које су потребне за реализацију активности. Све активности су реализоване према утврђеном плану.

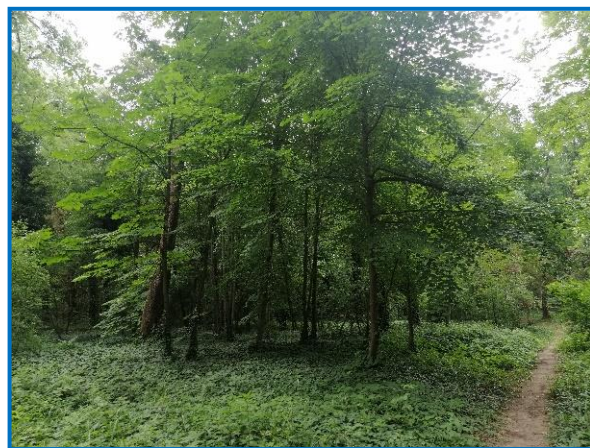
Радови на уклањању подраста инвазивних врста у оквиру Великог парка на Палићу

У делу Великог парка са високим зеленилом планирано је у 2022. години уклањање подраста инвазивних врста као мера активне заштите природе према Решењу о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број 03-1382/2 од 04.09.2013. године и према Решењу Покрајинског завода за заштиту природе број 03-2619/2 од 29.12.2016. год. којим се утврђују услови заштите природе за уклањање ивазивних врста из Великог парка. Подраст инвазивних врста (амерички копривић-*Celtis occidentalis*, пајавац – *Acer negundo*, багрем-*Robinia pseudoacacia*, кисело дрво – *Ailanthus glandulosa*) уклања се кошењем и вађењем са кореном. Биљна маса (грађевина) се скупља на гомиле уз шире стазе где прилаз трактором са приколицом не узурпира зелену површину и одвози са заштићеног подручја. Пре почетка радова групације подраста и жбунастог растиња аутохтоних и неинвазивних алохтоних врста се видно обележе да се не би оштетиле и како би се олакшао рад. Ове активности се спровode у два наврата годишње. Први пут на целој површини под високим зеленилом (97.200m²) и поновљено крчење на делу који је под II степеном заштите (29.000m²).

Уклањање подраста инвазивних врста у Великом парку – кошење, тарупирање и вађење са кореном	x	m ²	цена (дин)	Пореска основица	Стопа ПДВ	ПДВ (дин)	Укупно (дин)
Велики парк Палић Крчење подраста 1	1	97200	32,40	3.149.280,00	10%	314.928,00	3.464.208,00
Велики парк Палић Крчење подраста 2	1	29000	32,40	939.600,00	10%	93.960,00	1.033.560,00
Свега:				4.088.880,00		408.888,00	4.497.768,00

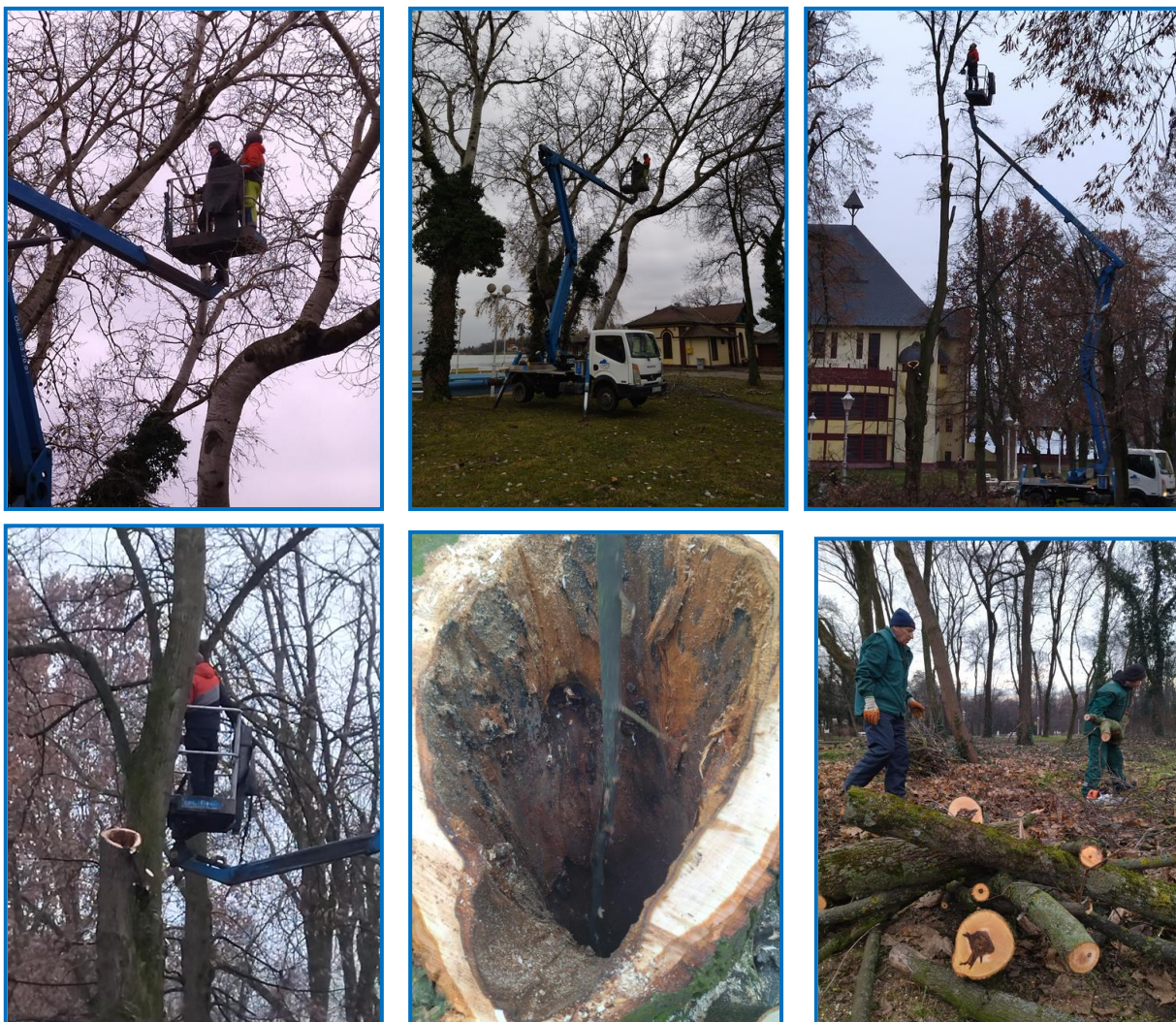
Орезивање грана на висини у Великом парку

У новембру и децембру је ангажована телескопска корпа за орезивање грана на висини и за уклањање девитализованих стабала која угрожавају безбедност посетилаца и материјалних добара у Великом парку и то уз стазе.

<https://www.subotica.com/vesti/pocinje-orezivanje-drveca-i-vadjenje-suvih-stabala-u-velikom-parku-na-palicu-id45659.html><https://www.subotica.com/vesti/pocinje-orezivanje-drveca-i-vadjenje-suvih-stabala-u-velikom-parku-na-palicu-id45659.html>

<https://www.suboticadanas.rs/drustvo/u-velikom-parku-pocelo-orezivanje-i-uklanjanje-dotrajalih-stabala/>

Одржавање мултифункционалног заштитног појаса

Према Уговору број П-401-323/2022 од 15.03.2022. године реализоване су активности на одржавању мултифункционалног заштитног појаса уз II, III и IV сектор језера Палић, приобаља Лудашког и Крвавог језера у току 2022. године. Ове активности обухватају механичко крчење шибља, грања и појединачних стабала или група стабала свих пречника, хемијско сузбијање алохтоних и инвазивних врста у вегетационом периоду, механичко кошење трске и уклањање, кошење травних површина, кошење трске и траве на шкарпи (косине обала), одржавање растиња орезивањем, окопавањем, заменом и заливањем, одржавање сервисне и бициклическо-пешачке стазе, одржавање хигијене, одржавање торњева, платформи и летњиковаца уз језеро Палић и Лудаш.

- Године 2017. започето је успостављање заштитног појас уз источну обалу IV сектора језера Палић а у току 2020. и 2021. године изведен је око III и IV сектора језера Палић и око језера Лудаш из средстава KfW Развојне банке Немачке према:
- Студија заштите у циљу ревизије граница, мера и режима заштите ПП „Палић” (Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад, 2011.)
- Одлука о стављању под III категорију заштиту Парка природе „Палић” („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13 - испр. и 37/17)
- План за унапређење еколошког статуса Палићког језера и околине („Службени лист

Града Суботице“ број 24, од 15. јула 2014. године), где стоји под тачком 1.5. Формирање заштитних појасева ради смањења дифузног улива нутријената и штетних материја од пољопривредних активности у језеро:

- „Формирање заштитног појаса је било разматрано током санације седамдесетих година двадесетог века, али то тада није реализовано. Неопходност формирања заштитног појаса је наглашена и у Студији заштите – стручној основи за ревизију заштите израђену од стране Покрајнског завода за заштиту природе. У новом акту о заштити донетом након извршене ревизије заштите (Одлука о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“, Сл. лист Града Суботице бр. 15/13 и 17/13-испр.), формирање мултифункционалног приобалног тампон-појаса у заштитној зони, у складу са интересима очувања биодиверзитета подручја и побољшања квалитета воде језера“, наведено је као један од циљева проглашења заштићеног подручја.“
- План детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (источна обала) на Палићу (Одлука о доношењу Плана под бројем I-00-350-7/2015 од 02.03.2015.)
- План детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (западна и јужна обала IV сектора и обала III сектора) на Палићу (Одлука о доношењу плана под бројем I-00-350-51/2015 од 12.11.2015.)
- План детаљне регулације за обални појас Лудашког језера („Службени лист Града Суботице“ број 15/2017)
- Пројекат Biodiversity and Water Protection Lake Palic and Lake Ludas (KfW Development Bank и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Србије, 2019. године)

Континуираним одржавањем мултифункционалног заштитног појаса направљени су помаци у превођењу тршњака и монокултура жбунастих врста у травне заједнице на појединим деловима појаса.

Реализовале су се и активности које су уведене због реализације радова на формирању заштитног појаса обухваћеног Пројектом заштитног појаса зеленила језера Палић и Пројектом заштитног појаса зеленила језера Лудаш у оквиру пројекта Biodiversity and Water Protection Lake Palic and Lake Ludas. Пројекат обрађује површине III и IV Сектора језера Палић које су обухваћене и Планом детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (источна обала) на Палићу („Службени лист Града Суботице“ број 7/2015) и Планом детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (западна и јужна обала IV сектора и обала III сектора) на Палићу („Службени лист Града Суботице“ број 38/2015) и површине уз језеро Лудаш које су обухваћене Планом детаљне регулације за обални појас Лудашког језера („Службени лист Града Суботице“ број 15/2017).

Реализацији пројекта претходила је експропријација приватних парцела на којима су се изводили радови у оквиру наведеног Пројекта. Како је реализацијом пројекта Биодиверзитет и заштита вода језера Палић и Лудаш, финансиран од KfW банке, изведен и заштитни појас зеленила на јавним површинама око језера Палић и Лудаш обим површина и активности је повећан значајно.

- У заштитном појасу око оба језера у току реализације овог пројекта:
- Искрчене су инвазивне врсте што захтева даље интензивно одржавање подраста (крчењем и хемијским третирањем) јер ове врсте имају изузетну изданачку моћ
- Експропријацијом су добијене нове површине сувих тршњака и на косинама обале и на „равним“ површинама те на њима треба да се кошењем успостави травна вегетација
- Засејане су нове површине (такође експропријацијом преведене у јавну својину) луцерком или посебно одабраном смешом семена траве ради ревитализације и успостављања травне, степске, вегетације - ово захтева интензивно кошење траве и на шкарпама и на „равним“ површинама
- Посађено је преко 5000 садница 27 врста дрвећа и жбуња чиме је биодиверзитет значајно побољшан и оне треба да се интензивно одржавају. Само виталне саднице чине функционалним заштитни појас зеленила који доприноси заштити вода језера што је циљ уложених средстава.

- Изведена је бициклистичко пешачка стаза и повезана сервисна те је ради проходности и приступачности посетиоцима неопходно одржавање
- Већ је приметна већа посећеност и потреба за сакупљањем и одвожењем смећа тј одржавањем хигијене те наравно то треба и да се планира за наредну годину
- Уз језеро Палић и Лудаш подигнуте су 3 куле, 3 платформе и 9 летњиковаца који захтевају одржавање како би се сачували. Објекти су од значаја за мониторинг и од едукативног и туристичког значаја.

Последично радовима на реализацији пројекта проширен је постојећи заштитни појас уз Палићко језеро и формиран уз Лудашко језеро, засејане су нове површине луцерком и искрчене површине под дрвећем и жбуњем инвазивних врста такође и на шкарпама уз оба језера, постављени летњиковци на одмориштима, платформе и куле и изведена је бициклистичко-пешачка стаза уз Палићко језеро. У току 2022. године површине које су сада укључене у заштитни појас су одржаване и исказане кроз нове позиције (кошење трске и траве на шкарпи уз језеро, одржавање зеленила заштитног појаса, одржавање бициклистичко-пешачке стазе, одржавање хигијене, одржавање одморишта, летњиковаца, платформи и кула) што је дато табеларним приказом у извештају који је достављен у складу са Уговором.

Д. УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Д.1. Израда просторних планова

Током године управљач је учествовао у припреми, теренском обиласку и консултацијама у изради ПДР (Плана детаљне регулације) – за делове обалног појаса Палићког језера. Запослени код управљача су били укључени у процедуру експропријације и препарцелације приобаља језера Палић. Такође, управљач је био и ове, 2022. године, ангажован на прикупљању података обиласцима терена поводом измене – доношења нове одлуке о заштити овог заштићеног подручја. У више наврата, током године, представници Покрајинског завода за заштиту природе су заједно са стручном и чуварском службом, обилазили ово заштићено подручје, у циљу прикупљања релевантних података за нову одлуку о заштити. Стручна и чуварска служба је обилазила заштићено подручје и контролисала активности на терену. Предузеће је обавештавано у вези са активностима других корисника простора на подручју Парка природе „Палић“.

Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора

Током године је реализована замена и поправка постојећег мобилијара (клубе, канте за смеће) на већем броју локалитета.

Кроз активности на KfW пројекту – одржавана су претходних година уређена одморишта, која су опремљена посетилачком инфраструктуром – столовима, клупама, надстрешницама, осматрачницама и другим елементима мобилијара.

Д.3. Пројекти и програми у области шумарства

Ни 2022. године није урађена Посебна основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Палићке шуме“ за период 2016 – 2025, нису се стекли сви технички услови. Надлежности, у овом смислу, припадају ЈП „Војводинашуме“.

Д.4. Пројекти и програми у области ловства

У Парку природе „Палић“ је према Одлуци о заштити овог заштићеног подручја – забрањен лов. Током године су реализоване активности на едукацији и обавештавању ловаца у вези са забранама лова и понашањем у заштитној зони овог заштићеног подручја. Такође, стручна и чуварска служба управљача су помагале представницима ловачких удружења у изради молбе/захтева за решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе за селективни (санитарни) лов.

Д.5. Пројекти и програми у области рибарства

У складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда, члан 3. став 3. („Службени гласник РС“, бр. 128/2014), Одлуком заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени лист Града Суботице“, бр. 15/13 и 17/13-исправка), мишљењем Покрајинског завода за заштиту природе (број решења 03-2157/2 од 26.10.2016.) и одобрењем Министарства пољопривреде и заштите животне средине (допис број 324-07-131/2017-17 од 19.05.2017.), Надзорни одбор Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ (корисник рибарског подручја) је још на XXV седници дана 06.10.2017. године је донео Одлуку о проглашењу рибарског подручја „Палић“ на заштићеном подручју Парк природе „Палић“ (број 806-XXV-2/17 од 06.10.2017.).

У складу са чланом 15 и 17 Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл. Гласник РС“, бр. 128/2014 и 95/2018 - др. закон) корисник рибарског подручја је ангажовао Депарتمان за биологију и екологију – ПМФ у Новом Сад да изради Програм управљања рибарским подручјем „Палић“ у оквиру заштићеног подручја Парк природе „Палић“ за период 2018-2027. годину. На Програм је добијена сагласност Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине (Сагласност број: 140-501-798/2019-04 од 09.08.2019. године).

Током 2022. године дистрибуирано је укупно 922 годишња и 100 дневна дозвола за рекреативни риболов. Током 2022. године било је 7 организованих такмичења у спортском риболову.

У законском року достављени су подаци за вођење катастра риболовних вода у склопу рибарског подручја Министарству за заштиту животне средине.

У законском року достављен је Годишњи извештај о улову рибе у рекама, језерима и каналима у 2021. години Републичком заводу за статистику.

У законском року достављен је Годишњи извештај о коришћењу рибарског подручја у 2021. години Министарству за заштиту животне средине, Агенцији за заштиту животне средине, Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине и Покрајинском заводу за заштиту природе.

У законском року достављен је извештај о селективном излову рибе на језеру Палић у оквиру рибарског подручја „Палић“ у 2022. години Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине и Покрајинском заводу за заштиту природе.

У законском року донет је Годишњи програм управљања рибарским подручјем „Палић“ за 2023. годину. На Годишњи програм је добијена сагласност Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине (Сагласност број: 140-501-1249/2022-04 од 21.12.2022. године).

Током године корисник рибарског подручја није поднео ни један захтев за покретање прекршајног поступка.

Током године инспектор за заштиту животне средине у области заштите и одрживог коришћења рибљег фонда 3 пута је контролисао рад корисника рибарског подручја „Палић“. Током редовних и ванредних надзора нису утврђене незаконитости, неправилности или

недостаци у пословању у смислу Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр. 128/2014 и 95/2018 - др. Закон).

- Дана 30.03.2022. године на IV сектору језера Палић је нађена 2 метлица укупне дужине 700 м (величина окаца 6 цм), на лицу места нико није био затечен. Метлице ће бити уништене у складу са законским прописима.
- Дана 01.04.2022. године на јужном делу IV сектора језера Палић је нађена метлица укупне дужине 800 м (величина окаца 6 цм), на лицу места нико није био затечен. Метлица ће бити уништена у складу са законским прописима.

Пошто корисник рибарског подручја није дошао до информација о власницима метлица, није поднет захтев за покретање прекршајног поступка.

Порибљавање

Током 2022. године нису реализовани активности на порибљавању језера Палић због ванредних околности, тј. због хаварије на рибњацима изабрана рибарска фирма није могла да изврши порибљавање у уговореном року (тј. док краја године). Порибљавање ће се највероватније десити током пролећа 2023. године.

Порибљавање ће се наставити и у наредним годинама као и праћење квалитативног и квантитативног састава рибљег фонда.

Д.6. Пројекти и програми у области туризма

Посебних активности управљача није било, али, није изостала сарадња и логистичка подршка током реализације разних туристичких манифестација на Палићу (Првوماјски уранак, Бербански дани, Филмски фестивал Палић, Златни котлић Палића, Трка Деда Мразова итд.). Обављани су разговори/састанци са корисницима простора – власницима хотела, билборда и других објеката, којима предузеће издаје решења у складу са Одлуком о накнадама за коришћење заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Службени гласник Републике Србије“ број 95/2018, 49/2019 и 86/2019 – усклађени дин. изн.). Управљач се представио и на Сајму туризма у Београду – представљена су заштићена подручја којима управљамо, као и пројекат заштите биодиверзитета језера Палић и Лудаш „ECOLACUS“.

Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде

На територији Парка природе „Палић“ постоји мала површина под пољопривредним земљиштем које се обрађује у складу са већ дефинисаним процедурама (кошење ливада, расадник).

Део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година. Стручна служба управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања наведене површине из Програма. Градска управа Града Суботице – Служба за пољопривреду и пољопривредно земљиште је доставила податке Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (дописом број: IV08/II-320-77/2018 од 04.07.2018. године) и затражила да се нађе начин да управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама у режиму II и III степена заштите (пошто је I степен, свакако изузет), на којима се реализују пројекти ревитализације у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број: 03-3373/2 од 19.01.2018. године). Наведено министарство је доставило допис Градској управи (допис број: 951-01-01859/2018-14 од 11.07.2018. године) у ком наводи да се заштита и развој заштићених подручја спроводи

према Програму заштите и развоја наведеног заштићеног подручја, на који сагласност даје Министарство заштите животне средине.

Циљ је очување карактеристика станишта – влажних ливада и фрагмената степске и слатинске вегетације. Због распарчености природних станишта негативни утицаји пољопривредног окружења и присуства људи су изузетно јаки. Ширење инвазивних врста и сукцесија екосистема, без контролисаних активности на спровођењу мера активне заштите, води пропадању станишта и врста. На површинама које су предмет ревитализације станишта идентификоване су следеће врсте биљака: строго заштићена врста: *Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq) Bonnier & Layens (каћунак велики) и *Triglochin maritimum* L (морски трозубац). Врсте: каћунак велики (*Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq) Bonnier & Layens) и морски трозубац (*Triglochin maritimum* L) се налазе на листи строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива – Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/2010), Прилог I – Строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива. Предложено је изузимање свих катастарских парцела на којима је евидентирано присуство наведених таксона.

Контрола кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) се одвијала континуирано. Такође, чуварска служба је у континуитету радила на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе.

Ове активности су се делом суфинансирале кроз уговор са Градом Суботица – Уговор о суфинансирању послова у реализацији Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на заштићеним подручјима (уговори број: II-401-1150/2021 од 18.11.2021. године).

Е. ОСТАЛИ ПОСЛОВИ

Е.1. Противпожарна заштита и пожари

Током године није регистрован ниједан пожар.

Е.2. Сарадња са корисницима простора

Наставила се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (посетиоци, локално становништво, риболовци, власници катастарских парцела).

Корисници простора Парка природе, или власници/корисници катастарских парцела обраћали су се Управљачу – стручној служби (усмено или писмено), или директно чуварској служби на терену. Упити корисника простора су размотрени – достављене су им тражене информације, или су упућени на процедуру потраживања услова заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (издато је укупно 14 решења о условима заштите природе надлежног Завода

за заштиту природе – за активности у Парку природе „Палић“). Реализацију активности у складу са решењима је контролисала чуварска служба. Током године је евидентирано преко 70 различитих упита код управљача.

Ф. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и Парк природе „Палић“. Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић – Лудаш“ је организован у функцији обављања управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обављала је послове чувања, праћења стања. Реализација годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ је обезбеђена средствима градске управе Суботица по уговорима о суфинансирању програма и пројеката. Делом је управљач овог заштићеног подручја, кроз убирање накнада за коришћење овог заштићеног подручја, учествовао у финансијској реализацији програма.

Наводимо да је управљач заштићеног подручја Парк природе „Палић“ у континуитету достављао месечне извештаје о реализацији Програма управљања, у којима су детаљно описане све активности које су се реализовале на предметном заштићеном подручју по програму и по пројектима.

Табела прихода и расхода за заштићено подручје Парк природе „Палић“ за 2022. годину

I	ПРИХОДИ	
	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства локалне самоуправе	9.072.768,00
	1.1. Град Суботица – Уговор број: П-401-321/2022 од 15.03.2022.	4.575.000,00
	1.2. Град Суботица – Уговор број: П-401-359/2022 од 25.03.2022.	4.497.768,00
	Реализована средства у односу на уговорена за која је достављен Захтев за пренос средстава	9.068.844,00
	Нереализована средства у односу на Уговор број: П-401-321/2022 од 15.03.2022.	3.924,00
	УКУПНО ПРИХОДИ	9.072.768,00
II	РАСХОДИ	
	Врсте трошкова	Износ у динарима

	A.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја	
	A.1. Чуварска служба	1.012.000,00
	A.1.1. Бруто зарада чувара	712.000,00
	A.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	300.000,00
	A.2. Одржавање заштићеног подручја	1.959.076,00
A.	A.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких докумената, програма, пројеката, сарадња са локалним становништвом, институцијама и др.)	1.813.000,00
	A.3.1. Штампање промотивног материјала и медијско представљење	146.076,00
	Укупно A.0	2.971.076,00
	B. Праћење и унапређење стања заштићених подручја	
	B.2. Ревитализација (трошкови ветеринарских услуга за стада подолских говеда; трошкови превоза говеда, замена електричног пастира)	300.000,00
	B.3. Мере активне заштите природе	
B.	B.3.1. Изнајмљивање телескопске корпе за резивање грана на висини у Великом парку - пројекат	1.300.000,00
	B.3.2. Уклањање подраста у Великом Парку на Палићу	4.497.768,00
	Укупно B.0	6.097.768,00
	УКУПНО РАСХОДИ	9.068.844,00

